

SPECTACOLE

Elisabeta POP

Petre Panait în „Jurnalul unui nebun”

Poate că n-ar fi lipsit de interes să consemnăm, eventual pentru cititorul tânăr și mai grăbit, câteva date despre destinul acestui text în România. În anul 1845, când încă mai trăia Gogol (a murit, la numai 49 de ani, în 1852) și-a văzut primele texte traduse în limba franceză (*Însemnările unui nebun*, *Taras Bulba*, *Caleașca*, *Moșierii de altădată*) datorită lui Louis Viardot, ajutat, se pare, substanțial de Turgheniev. În România, la doar opt ani după moartea lui Gogol, în 1860, în „Foița de istorie și literatură” din Iași (al cărei redactor șef era Bogdan Petriceicu Hasdeu) apărea un fragment, de fapt, am putea spune chiar un fragmentel din *Scrisorile unui nebun*, într-o traducere semnată de D. Holban, era destul de slabă și inexactă, motiv pentru care continuarea anunțată nici nu a mai apărut. În 1899, o nouă traducere, la fel de plată și plină de greșeli de înțelegere a textului original (semnată B. Marian), purta titlul nexact și el de *Memoriile unui nebun*. În 1911 apărea o traducere bună a lui Dr. I. Duscian: *Însemnările unui nebun*, volum ce avea să se retipărească în

anul 1925 și să se vândă foarte bine. Dar cea mai bună traducere, care se joacă și azi, este cea a lui Eusebiu Camilar, apărută în 1945: exactă, corectă, viguroasă, literară.

Anca Bradu și-a făcut un text potrivit cu viziunea sa regizorală. Spectacolul se joacă fără pauză (dar și fără sufler) și are o durată de o oră și 40 de minute.

În anul premierei (1995) el s-a jucat aproape la fel; reluarea de acum nu mai aduce orchestra pe scenă. În marginea spațiului lacustru (fascinant, de altfel) o orchestră dirijată de Florian Chelu interpreta bucăți originale datorate dirijorului interpret și părea coborâtă din secolul trecut sau, de ce nu, din visele sau din coșmarurile lui Poprișcin.

În noua variantă, la care s-a recurs, am înțeles, din motive pur financiare, au rămas pe scenă doar stativile pe care ard, până la epuizare, lumânări. Muzica spectacolului este, în cea mai mare parte bine aleasă (probabil selecția îi aparține regizoarei, n-am de unde să știu, afișele și programele, tot din spirit de economie, sunt cele de acum patru ani), contribuind în mod

sigur la intensificarea stării emoționale a personajului.

Se joacă cu publicul pe scenă. În mijlocul ei, un bazin cu apă, iar în mijlocul bazinului o insuliță izolată pe care „locuiește” Poprișcin. Apa semnifică poate o lume plină de capcane și dificultăți în care, din când, în când se aruncă Poprișcin, inconștient, ca toți... nebunii. Dar nebunia lui e una specială, amestec de sărăcie, neputință a funcționarului mărunț, umil, veșnic disprețuit și hăituit.

Opțiunea lui Petre Panait pentru acest text celebru a fost inspirată. Chipul lui (bărbos, chel, cu ochi continuu mirați, albaștri, foarte potrivită cu personajul), încă n-ar fi fost suficient pentru a te convinge că Poprișcin îi este aproape de inimă. Sumarele elemente de mobilier și recuzita aleasă cu maximă grijă și inspirație (o pâine, niște picioroange, tacâmurile modeste legate cu sfoară, ca și blidele de metal ieftin, un cearșaf alb imens, un pat care devine și tronul Spaniei) sunt folosite cu un admirabil firesc. Glasul său este perfect dozat, se aude când un urlat, când o șoaptă, șușoteli ciudate când cu Dumnezeu, când cu diavolul însuși. Poprișcin al său nu e un nebun, ci un om normal care înnebunește treptat, până când ajunge să noteze în „Jurnalul” său: 42 a lunii...

Unii spectatori au încercat să zâmbească sau chiar să râdă,

nebănuind încotro se îndreaptă personajul tot mai agitat, dar, spre final fețele zâmbitoare au împietrit, lăsând să li se citească doar amărăciunea și o imensă tristețe. Poate chiar indignare. Omul din fața lor, aparent ca

noi toți a scăpat din hăturile destinului și a căzut, iată, în capcana Lumii nemiloase în care „nu-i loc și pentru el...”. Așa se topește parcă, precum Fiul-Crist, la pieptul unei blânde și nevăzute mame, cerșind, cu glasul stins,

milă și iertare.

Publicul rămâne mut de emoție și se lasă tăcerea. După care urmează binemeritatele aplauze, minute în șir.

Este cel mai frumos spectacol al acestei stagiuni.

Teatrul din Oradea

**– Jurnalul unui
nebul**

de N. Gogol.

**Regia: Anca
Bradu.**

Scenografia:

Vioara Bara.

Cu: Petre Panait.

**Reluare din
stagiunea
1995–1996.**

